

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ การจัดการศึกษาจึงถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของสังคมโดยตรง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศของตนให้มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญของชาติในการแข่งขันกับนานาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนาเศรษฐกิจจึงถือได้ว่าเป็นกระบวนการเดียวกัน เสน่ห์ จามริก (2533 : 1-3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างและสะสมทุนทางปัญญาความรู้และทักษะซึ่งเป็นบ่อเกิดของทุนและวิทยาการตลอดจนวัตถุปัจจัยอื่นๆ ทั้งหมด แต่บรรดาคองค์ประกอบทางด้านวัตถุปัจจัยดังกล่าวเป็นเพียงผลอันเนื่องมาจากกำลังทุนทางปัญญาความรู้ ดังนั้น กำลังฐานะทางเศรษฐกิจที่แท้จริงจึงขึ้นอยู่กับกำลังทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นแหล่งสร้างและสะสมกำลังทุนทางปัญญาความรู้ภายในชาติ กล่าวได้ว่า เศรษฐกิจของชาติจะดีหรือเลวดูกันที่ทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นตัวจักรของการพัฒนาประเทศที่แท้จริง

หน่วยงานที่รับผิดชอบทางการศึกษาของแต่ละประเทศพยายามส่งเสริมให้ประชากรในประเทศของตนให้มีโอกาสรับการศึกษาในระดับสูงมากที่สุด รูปแบบของระบบการศึกษาได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประเทศ จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการนำเอาระบบการศึกษาทางไกลมาใช้เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา วิจิตร ศรีสะอ้าน (2529 : 3) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตสรุปได้ว่า แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษามากที่สุดแนวคิดหนึ่งในปัจจุบัน คือ การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ซึ่งถือว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการดำรงชีวิต นอกเหนือจากปัจจัยสี่ซึ่งเป็นปัจจัยทางวัตถุ การศึกษาเป็นกระบวนการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนตั้งแต่เกิดจนตาย การศึกษาตามแนวความคิดนี้จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยจะต้องมีรูปแบบและวิธีการ

จัดการศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของผู้เยาว์และผู้ใหญ่ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ได้รณรงค์ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ประเทศสมาชิกยึดแนวความคิดนี้เป็นหลักในการจัดการศึกษา โดยจัดพิมพ์หนังสือ Learning to be ซึ่งได้แปลเป็นฉบับภาษาไทยใช้ชื่อว่า การศึกษาเพื่อชีวิต เพื่อเผยแพร่แนวความคิดและหลักการของการศึกษาตลอดชีวิต

ผลจากการยึดแนวคิดเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตก่อให้เกิดวิธีการใหม่ทางการศึกษาที่สำคัญ คือ การจัดการศึกษาระบบเปิด (Open Education) ที่ใช้การศึกษาทางไกล (Distance Education) ซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สำหรับประเทศไทยก็ได้รับแนวความคิดนี้ไว้ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ก็ได้มีการเน้นถึงนโยบายการจัดเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดชีวิต

ในปัจจุบันระบบการศึกษาทางไกลมีการจัดขึ้นทั้งในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาและระดับอุดมศึกษา โดยระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนตั้งแต่อายุ 14 ปีขึ้นไปจนถึงผู้ใหญ่ที่มีอายุ 50 ปีและเกินกว่านั้น ระดับอุดมศึกษามีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จัดการศึกษาทั้งสิ้น 10 สาขาวิชา ได้แก่ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ วิทยาการจัดการ ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ เศรษฐศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจากปีที่เริ่มรับนักศึกษาจนถึงปีการศึกษา 2535 ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชรับเข้าศึกษาและสำเร็จการศึกษา

ปีการศึกษา	จำนวนนักศึกษา		
	รับเข้า	รวม	สำเร็จการศึกษา
2523 } 2524 }	82139	82139	-
2525	69,561	151,700	9,594
2526	50,112	192,218	17,237
2527	85,041	260,022	11,487
2528	83,422	331,957	11,770
2529	62,859	383,046	13,185
2530	49,815	419,676	15,021
2531	50,748	455,403	14,812
2532	53,203	493,794	13,895
2533	66,124	546,023	11,085
2534	74,684	609,622	11,482
2535	85,828	683,968	12,374

ที่มา : กองแผนงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในแต่ละปีที่มีนักศึกษารับเข้ามาใหม่และสำเร็จการศึกษาไปนั้น มีแนวโน้มของปริมาณการรับเข้ากับปริมาณการสำเร็จแตกต่างกัน จึงเป็นที่น่าสังเกตว่ายังมีนักศึกษาอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่สามารถเรียนให้สำเร็จได้ตามกำหนดเวลาของหลักสูตร

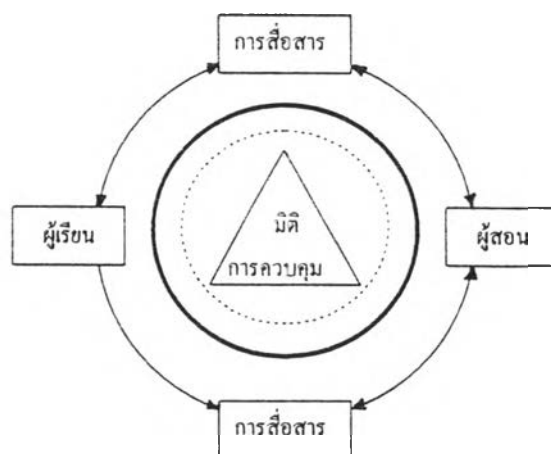
เมื่อพิจารณาจากระบบการศึกษาทางไกล จะเห็นว่าเป็นระบบที่ผู้เรียนกับผู้สอนอยู่ไกลกัน การเรียนของผู้เรียนเรียนรู้จากสื่อที่ผู้สอนหรือสถาบันการสอนจัดส่งไปให้ ดังนั้นในระบบการศึกษาทางไกลนั้น ผู้เรียนต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับระบบการศึกษาทางไกลจึงจะทำให้การเรียนมีประสิทธิภาพ แกรริสัน และ บายน์ตัน (Garrison and Bynton, 1987 : 3-15) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลในด้านความสามารถในการควบคุมด้านการศึกษา โดยที่

ความสามารถในการศึกษาทางไกลนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุม ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ด้านแรก คือ ด้านความเป็นอิสระ เป็นด้านที่ผู้เรียนมีความเป็นอิสระในการกำหนดหรือเลือกวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการเรียนเอง มีความสามารถในการวินิจฉัยความต้องการของตนเอง และสามารถดำเนินการเรียนด้วยตนเองได้ หรือมีความสามารถในการนำตนเอง (self-directed) มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่จำเป็นต้องคอยพึ่งพาผู้อื่น ซึ่งลักษณะนี้เหมาะกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ด้านที่สองคือด้านพลัง เป็นความสามารถหรือประสิทธิภาพของผู้เรียนที่จะรับผิดชอบในการเรียน สามารถควบคุมสถานการณ์ในการเรียนรู้ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านนี้ ได้แก่ ทักษะคิดต่อการเรียน แบบการคิด อัตมโนทัศน์ ระดับแรงจูงใจของผู้เรียน ทักษะการเรียน และความสามารถในการเรียนในสิ่งที่ศึกษานั้น ด้านสุดท้ายคือด้านสิ่งสนับสนุน หมายถึง แหล่งความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าใช้หรือค้นคว้าได้ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นได้ทั้งสื่อบุคคล วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการติดต่อสื่อสารกับทางสถาบันการศึกษา องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านนี้ถ้าผู้เรียนสามารถจัดให้เกิดความสมดุลได้ ผู้เรียนนั้นก็สามารถควบคุมการเรียนในระบบการศึกษาทางไกลได้ อย่างไรก็ตาม มิติของการควบคุมนี้ยังอยู่ภายใต้องค์ประกอบที่สัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนที่มีการติดต่อสื่อสารเพื่อช่วยให้ระบบการศึกษาทางไกลบรรลุผลสำเร็จ ด้วยแนวความคิดดังกล่าวนี้ แกรรริสันและบายตันันได้เสนอความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ดังปรากฏในรูปที่ 1 และ 2

รูปที่ 1 แสดงมิติของการควบคุม

(ที่มา : Garrison D.R. and Baynton, Myra Beyond Independent in Distance Education : The Concept of Control. The American Journal of Distance Education 1 (1987) P.5.)

รูปที่ 2 การควบคุมและกระบวนการสื่อสาร

(ที่มา : Garrison D.R. and Baynton, Myra Beyond Independent in Distance Education : The Concept of Control. The American Journal of Distance Education 1 (1987) P.10.)

นอกจากทฤษฎีการศึกษาทางไกลแล้ว ยังมีทฤษฎีด้านการศึกษาผู้ใหญ่ คือทฤษฎีการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) ของโนวล์ (Knowles, 1980 : 43) ได้กล่าวถึงผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีลักษณะที่ต่างจากผู้เรียนที่เป็นเด็กอยู่ 5 ประการคือ มีอัตมโนทัศน์และเป็นผู้นำตนเองมากขึ้น มีการสะสมประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น ความพร้อมในการเรียนของผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ในสังคม มีมโนทัศน์ด้านเวลาเปลี่ยนไป และแรงจูงใจในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เกิดจากปัจจัยภายในมากกว่าปัจจัยภายนอก ซึ่งลักษณะของผู้เรียนเหล่านี้มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ทฤษฎีพลังงานสำรอง (Theory of Margin) ของแมคคอสกี (McClusky , Cited by Mirriam and Caffarella, 1991 : 253-255) ได้กล่าวถึงผู้ใหญ่ว่าเป็นวัยแห่งการเติบโตเปลี่ยนแปลงและปรับตัว ซึ่งแต่ละคนจะจัดความสมดุลระหว่างปริมาณของพลังงานที่ต้องการกับพลังงานที่มีอยู่แตกต่างกันเกินไป ประสิทธิภาพในการเรียนของผู้ใหญ่นั้นขึ้นอยู่กับพลังสำรอง (Margin) ของแต่ละคน โดยที่พลังนี้ขึ้นอยู่กับอัตราส่วนของพลัง (Power) ต่อภารกิจของชีวิต (Load) โดยที่พลังนั้นประกอบด้วยตัวแปร 2 กลุ่ม คือ ตัวแปรภายนอก ได้แก่ สุขภาพ การติดต่อทางสังคม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่วนตัวแปรภายใน ได้แก่ ทักษะที่มีอยู่และประสบการณ์ในชีวิต เช่น ทักษะในการจัดการ ทักษะในการปรับตัว ส่วนด้านภารกิจของชีวิตก็ประกอบด้วยตัวแปร 2 กลุ่ม เช่นกัน คือ ตัวแปรภายนอก ได้แก่ ภารกิจเกี่ยวกับความจำเป็นของชีวิต ครอบครัว งาน ความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง ส่วนตัวแปรภายใน ได้แก่ ความคาดหวังในชีวิต ความอดทน เป้าหมาย อุดมคติ ค่านิยม เป็นต้น สัดส่วนของตัวแปรทั้ง 2 ด้าน ถ้าออกมาจากผู้เรียนที่มีพลังสำรองมาก ประสิทธิภาพในการเรียนก็จะมีมาก แต่ถ้าอัตราส่วนนี้ได้ออกมาน้อย ความสำเร็จในการเรียนก็มีโอกาสน้อย

นอกจากตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์ทฤษฎีการศึกษาทางไกลและ ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ ยังพบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการเรียน เช่น งานวิจัยของ สวีต (Sweet, 1986) ซึ่งได้ศึกษาตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อความคงสภาพการเรียนของนักศึกษาในระบบทางไกล พบว่าตัวแปรที่ส่งผลมีอยู่ 5 กลุ่มตัวแปรคือ ลักษณะผู้เรียน การบูรณาการทางวิชาการ การบูรณาการทางสังคม แนวโน้มเชิงเจตคติและความเพียรพยายามนอกจากนี้ บุญศรี พรหมพันธุ์ และคณะ (2536) ได้วิเคราะห์สาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชพบว่า กลุ่มตัวแปรที่มีผลต่อการลาออกกลางคัน แบ่งออกเป็น 7 ด้านคือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านระบบการเรียนการสอนทางไกล ด้านความพร้อมในการเรียน ด้านความพึงพอใจในการเป็นนักศึกษา ด้านบริการของมหาวิทยาลัย ด้านเศรษฐกิจ และด้านลักษณะส่วนตัว

จากแนวคิดทฤษฎีการศึกษาทางไกล ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ และงานวิจัยที่วิเคราะห์สาเหตุของการลาออกกลางคันจากระบบการศึกษาทางไกลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น นำมาพิจารณาคัดเลือกตัวแปรเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตร โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของตัวแปรที่พบตั้งแต่ 2 แหล่งขึ้นไปและเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน พบว่ามีตัวแปรทั้งหมด 11 ตัวแปรที่มีความสอดคล้องกันดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสอดคล้องของตัวแปรที่วิเคราะห์จากทฤษฎีการศึกษาทางไกล ทฤษฎีศึกษาผู้ใหญ่และงานวิจัยที่วิเคราะห์สาเหตุการลาออกกลางคัน

ตัวแปร	ทฤษฎีการศึกษาทางไกล	ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่	งานวิจัยที่วิเคราะห์สาเหตุการลาออกกลางคัน	
			สวีต (Sweet) (1986)	บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (2536)
1. อายุ		✓	✓	✓
2. พื้นฐานความรู้เดิม	✓			✓
3. สภาพทางเศรษฐกิจ	✓	✓		✓
4. ลักษณะและวิธีการอ่าน	✓	✓		✓
5. การเตรียมตัวและการสอบ	✓	✓		✓
6. การวางแผนการเรียน	✓	✓		✓
7. จุดมุ่งหมายในการเรียน	✓	✓	✓	
8. ความมีวินัยในตนเอง	✓	✓	✓	✓
9. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	✓	✓	✓	
10. การใช้สื่อการเรียนการสอน	✓		✓	
11. การเข้ารับการสอนเสริม	✓			✓

เมื่อพิจารณาถึง ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มาจากแหล่งความรู้ทางทฤษฎี และจาก แหล่งของงานวิจัยที่ศึกษา โมเดลสาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษาในแบบการศึกษาทางไกล แล้ว จะเห็นได้ว่าตัวแปรแต่ละตัวนั้นมีความสัมพันธ์ในทั้งสองแหล่งดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มาจากแหล่งความรู้ทางทฤษฎีและงานวิจัย

ทฤษฎี งานวิจัย โมเดล และ สาเหตุการลาออกกลางคัน	ทฤษฎีการศึกษาทางไกล			ทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่	
	พลัง	สิ่งสนับสนุน	อิสระ	การสอน ผู้ใหญ่	พลังงาน สำรอง
1. สวิต					
1.1 ลักษณะผู้เรียน				1	1
1.2 บุรณาการทางวิชาการ		10			
1.3 บุรณาการทางสังคม					
1.4 แนวโน้มเชิงเลขาคติ			7	7	7
1.5 ความเพียรพยายาม	8, 9			8, 9	
2. บุญศรี พรหมพันธ์ และ คณะ					
2.1 ความรู้ความสามารถ	2, 4, 5			5	4
2.2 ระบบการเรียนการสอน		11			
2.3 ความพร้อมในการเรียน	8		6	6, 8	8
2.4 ความพึงพอใจ					
2.5 การบริการของ มหาวิทยาลัย					
2.6 เศรษฐกิจ		3			3
2.7 ลักษณะส่วนตัว			1	1	1

หมายเหตุ ตัวเลขที่เป็นตัวเอียงคือตัวแปรแต่ละตัวตามลำดับหมายเลขในตารางที่ 2

ในการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรตามตารางที่ 3 นั้น สามารถพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอยู่ทั้งในด้านทฤษฎีและงานวิจัยเช่น ตัวแปรอายุในงานวิจัยของ สวิตอยู่ในส่วนของลักษณะผู้เรียน และงานวิจัยของบุญศรี พรหมพันธ์และคณะซึ่ง อยู่ในด้าน ลักษณะส่วนตัว และตัวแปรนี้จัดเป็นตัวแปรหนึ่งของทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่ทั้ง 2 ทฤษฎีด้วยคือ ทั้งทฤษฎีการสอนผู้ใหญ่และทฤษฎีพลังงานสำรอง ตัวแปรด้านพื้นฐานความรู้เดิมอยู่ในส่วนของ

ความรู้ความสามารถที่เป็นงานวิจัยของบุญศรี พรหมพันธ์และคณะ และจัดเป็นส่วนหนึ่งของพลังในทฤษฎีการศึกษาผู้ใหญ่เป็นต้น ตัวแปรทั้ง 11 ตัวแปรนั้น บางตัวแปรมีความสัมพันธ์ตรงกันอยู่ในแหล่งต่างๆหลายแหล่ง แต่บางตัวแปรมีความสัมพันธ์ตรงกันอยู่อย่างน้อย 2 แหล่ง อย่างไรก็ตาม ตัวแปรทั้ง 11 ตัวที่พิจารณาออกมาได้นี้ จัดเป็นตัวแปรที่สำคัญที่น่าจะเป็นผลต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จ การศึกษาตามเวลาของหลักสูตร ของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลได้

นอกจากตัวแปร 11 ตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์ทางทฤษฎีและงานวิจัยแล้ว ยังได้ศึกษาหาตัวแปรที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบทางไกล ซึ่งทำให้ได้ตัวแปรที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เก็บข้อมูลเบื้องต้นนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบปลายเปิดกับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 80 คน เป็นนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตร 40 คน และที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตร 40 คน พบว่ามีตัวแปรที่มีผลเพิ่มเติมอีก 3 ตัวแปรคือ การจดบันทึกภาระการทำงาน และความสัมพันธ์ของงานกับสาขาวิชาที่เรียน

ตัวแปรที่ศึกษาจากแนวคิดทางทฤษฎี และจากการสนับสนุนของงานวิจัยที่ศึกษากับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชดังกล่าวแล้ว ตลอดจนจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชแล้วนั้น สรุปได้ว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกล มีทั้งหมด 14 ตัวแปรดังนี้

(1) อายุ อายุเป็นตัวแปรที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในระบบทางไกล เพราะการศึกษาในระบบนี้ไม่มีขีดจำกัดในเรื่องอายุของผู้เรียน ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ของอายุผู้เรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลายฉบับ ข้อสรุปส่วนใหญ่อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น งานวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ (2514)ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ผลทางการศึกษาของนิสิตปริญญาตรีทางการศึกษา พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนเฉลี่ยสะสมของผู้เรียน จิตราภา กุลชลบุตร (2523) ได้ศึกษาสมการที่เหมาะสมในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ผลในทำนองเดียวกับงานวิจัยของ กฤษณีย์ อุทุมพร (2527) ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ งานวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คืองานวิจัยของ วาณิช มาลัย (2527) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และวิธีศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ดังนั้นอายุน่าจะมีผลต่อการจำแนกผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จกับไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนระบบทางไกลได้

(2) พื้นฐานความรู้เดิม พื้นความรู้เดิมเป็นความรู้ของผู้เรียนที่เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการศึกษา บลูม (Bloom, 1976 : 68-69) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนนั้น พบว่า พื้นฐานความรู้เดิมเป็นตัวแปรหนึ่งในด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ความคิดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คูเลย์และโลห์เนส (Cooley and Lohness อ้างถึงใน กัญญา ลินทรัดนศิริกุล, 2536 : 289-290) ได้สร้างแบบจำลองกระบวนการเรียนที่ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ความรู้เดิมของผู้เรียนมีผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีแบบจำลองกระบวนการเรียนการสอนของ ฮาร์นิสเฟเกอร์และไวเลย์ (Hamischfefer and Wiley อ้างถึงใน กัญญา ลินทรัดนศิริกุล, 2536 : 290-292) ได้กำหนดให้ความรู้เดิมซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในตัวแปรด้านภูมิหลังของนักเรียน เป็นตัวแปรที่ส่งผลถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กมล กิจสวัสดิ์ (2533) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้สำเร็จการศึกษาของวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้สำเร็จการศึกษาของวิทยาลัยอัสสัมชัญ และจากงานวิจัยของ ทศนีย์ ตรีวรรณไชย (2529) ซึ่งได้ศึกษาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล พบว่า พื้นความรู้เดิมเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และเป็นตัวแปรทำนายได้ ดังนั้น พื้นฐานความรู้เดิมน่าจะมีผลต่อการจำแนกที่ประสบความสำเร็จกับไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนระบบทางไกลได้

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางเศรษฐกิจหมายถึง รายได้และการใช้จ่ายภายในครอบครัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการเรียนของผู้เรียน ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ งานวิจัยของ กฤษณีย์ อุทุมพร (2527) ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า อาชีพและการทำงาน รายได้รายจ่ายของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และงานวิจัยที่ วิเคราะห์ตัวแปรจำแนกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าและสูงกว่าระดับความสามารถของ สุรัตน์ อังกรวิโรจน์ (2532) พบว่า สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในครอบครัว การใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการเล่าเรียน เป็นตัวแปรหนึ่งของสมการจำแนกที่วิเคราะห์ได้ งานวิจัยของ วานิช มาลัย (2527) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง

ภูมิหลัง ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และวิธีศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า รายได้จากอาชีพหลักเป็นตัวแปรที่มีความ สัมพันธ์ทางบวก กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุการลาออก กลางคันนั้น งานวิจัยของ บุญศรี พรหมมาพันธุ์และคณะ (2536) พบว่า ด้านเศรษฐกิจเป็นสาเหตุ หนึ่งของการลาออกกลางคัน สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศนั้น แอสติน (Astin, 1964) พบว่า ได้ศึกษาองค์ประกอบส่วนตัวและด้านสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการลาออกกลางคันของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา นักศึกษาที่มีผู้ปกครองคอยทางด้านเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะได้คะแนนเฉลี่ยน้อย กว่า และลาออกกลางคันมากกว่า จากงานวิจัยดังกล่าวตัวแปรด้านสภาพทางเศรษฐกิจของ ครอบครัว น่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จ และไม่สำเร็จในการเรียนระบบทางไกลได้

(4) ลักษณะและวิธีการอ่าน การอ่านเป็นตัวแปรที่สำคัญสำหรับนักศึกษาในระบบ ทางไกล เพราะนักศึกษาในระบบนี้จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ และสื่อหลัก ในการศึกษา คือ สื่อสิ่งพิมพ์ นักศึกษาต้องศึกษาหาความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์แทนการฟังคำบรรยาย จากอาจารย์ ดังนั้นสื่อสิ่งพิมพ์จึงมีเนื้อหาสาระมากและมีปริมาณมากความสามารถในการอ่านของ นักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ความเข้าใจในเนื้อหาจึงเป็นสิ่งสำคัญ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (2536) ได้วิเคราะห์สาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชพบว่า สาเหตุที่นักศึกษาลาออกกลางคัน ทางด้านความรู้ความสามารถคือขาดทักษะในการเรียนด้วยตนเอง และศึกษาเอกสารการสอนไม่เข้าใจ เนื้อหาซึ่งอาจจะเป็นเพราะนักศึกษาขาดทักษะในการอ่านที่ดี และ วานิช มาลัย (2527) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และวิธีการศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า การอ่านเอกสารการสอนเป็นตัวแปรที่สัมพันธ์กับผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุดในตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด 57 ตัวแปร ดังนั้นการอ่านน่าจะมีผลต่อการ จำแนกนักศึกษาที่สำเร็จกับไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(5) การเตรียมตัวและการสอบ การเตรียมตัวและการสอบเป็นการตัดสินใจผลการเรียน ของผู้เรียน แทบทุกวิชาที่นักศึกษาศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล จะมีการตัดสินใจผลการเรียน สอบปลายภาคเพียงครั้งเดียว ยกเว้นบางชุดวิชาที่นักศึกษาต้องมีภาคปฏิบัติประกอบด้วย ดังนั้น การสอบจึงเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักศึกษานักศึกษาที่เตรียมตัวก่อนสอบดี มีความสามารถในการ ทำข้อสอบทั้งชนิดปรนัยและอัตนัยได้อย่างเหมาะสมจะสามารถทำข้อสอบได้ดี วานิช มาลัย (2527) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และวิธีการ

ศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่าจำนวนวันที่ใช้ในการเตรียมตัวก่อนสอบเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถใช้พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระบบการศึกษาทางไกลได้ ดังนั้น การสอบน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(6) การวางแผนการเรียน การวางแผนการเรียนเป็นตัวแปรสำคัญสำหรับนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล เพราะนักศึกษาส่วนใหญ่ต้องทำงาน และใช้เวลาบางส่วนในการศึกษา นักศึกษาในระบบนี้จำเป็นต้องมีการวางแผนการเรียนของตนเองเพื่อให้สามารถศึกษาเอกสารการสอนทั้งหมดได้ทันก่อนการสอบ การวางแผนการเรียนมีทั้งการวางแผนระยะยาวตลอดหลักสูตร เพื่อให้เรียนได้ครบตามหลักสูตร การวางแผนในแต่ละภาคเรียน เพื่อเลือกลงทะเบียนเรียน นักศึกษาในระบบนี้ไม่มีอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนั้น การลงทะเบียนเรียนในแต่ละครั้งนักศึกษาต้องรับผิดชอบต่อการเลือกเรียนเอง การจัดตารางเวลาเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนการเรียน นักศึกษาที่เรียนดีจะรู้จักจัดตารางเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถปฏิบัติตามตารางเวลาได้ บุญศรี พรหมมาพันธุ์และคณะ (2536) ได้วิเคราะห์สาเหตุการลาออกกลางคันของนักศึกษา คือไม่มีเวลาคู่มือ น่าจะเป็นเพราะไม่ได้วางแผนการเรียนหรือจัดตารางเวลาอย่างเหมาะสม ดังนั้น การวางแผนการเรียนน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(7) จุดมุ่งหมายในการเรียน จุดมุ่งหมายในการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ นักศึกษาเกิดแรงจูงใจ หรือความพยายามในการเรียน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ นักศึกษามีจุดมุ่งหมายในการเรียนแตกต่างกันไป จุดมุ่งหมายบางอย่างมีผลต่อความพยายามในการเรียนของนักศึกษามาก บางอย่างมีผลน้อยต่อความตั้งใจเรียนของนักศึกษา จากงานวิจัยของ วาณิช มาลัย (2527) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจ ประชากร และวิธีการศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ความต้องการศึกษาต่อ ดังนั้น จุดมุ่งหมายในการเรียนน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(8) ความมีวินัยในตนเอง ความมีวินัยในตนเองเป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้แม้จะมีอุปสรรคก็จะไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น การมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่ดีประการหนึ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในผู้เรียนเพราะบุคคลที่มีวินัยในตนเองจะช่วยให้การทำงานประสบผลสำเร็จเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลจำเป็นต้องศึกษาเอกสารการสอนด้วยตนเองวางแผนการเรียนด้วยตนเองตลอดภาคเรียนการที่ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ได้นั้นผู้เรียนต้องมีวินัยในตนเองภัทรา นิคมานนท์ (2517) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการถือศีลห้า ความรู้สึกรับผิดชอบวินัยในตนเอง ความเกรงใจ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยศึกษากับ นักศึกษาวิทยาลัยครูพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองดังนั้นความมีวินัยในตนเองน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(9) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจที่มีอยู่ในตัวบุคคล เป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมการทำงานให้บรรลุถึงความสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตนเองหรือสังคมกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้มีระดับความแตกต่างกันระหว่างบุคคล และเป็นตัวกำหนดความทะเยอทะยาน และพฤติกรรมความพยายามในการทำงานของบุคคลที่มีความแตกต่างกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จถึงระดับที่ตนได้ตั้งไว้ ในเรื่องแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้ได้มีงานวิจัยหลายฉบับที่ศึกษาและได้ข้อสรุปสอดคล้องกันว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นั้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังงานวิจัยของ อนันต์ จันทร์กวี (2514) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับความคิดแบบสอบสวนและความถนัดทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับความคิดแบบสอบสวนและความถนัดทางการเรียน งานวิจัยของ ประสาท ปึ้งท่วงกูร (2516) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการคิดแบบอเนกนัย พบว่า แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กัน งานวิจัยของ อรพินทร์ ชูชม (2523) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิมกับ สภาพแวดล้อมทางบ้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน งานวิจัยของไมตรี อินทรประสิทธิ์ (2528) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และงานวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในระดับอุดมศึกษานั้น ราไพทพิย์ ชีรนินดี (2514) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนักศึกษา

วิทยาลัยครู พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกเช่นเดียวกัน ดังนั้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(10) การใช้สื่อการเรียนการสอน เนื่องจากการสอนในระบบทางไกลนั้น ผู้เรียนต้องศึกษาด้วยตนเองจากสื่อประสม ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ที่มีทั้ง เอกสารการสอน และแบบฝึกปฏิบัติรายการวิทยุโทรทัศน์ รายการวิทยุกระจายเสียง ดังนั้น การใช้สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับผู้เรียน สุจิตรา จันทร์สว่าง (2528) ได้วิจัยเปรียบเทียบภูมิหลังและวิธีการศึกษาของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชระหว่างกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำพบว่า นักศึกษากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ส่วนใหญ่อ่านเอกสารการสอน ฟังรายการประกอบชุดวิชาและค้นคว้าหนังสืออื่นเพิ่มเติมมากกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า งานวิจัยของวานิช มาลัย (2527) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลัง ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และวิธีการศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาวิชา ศีลภาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงดูรายการวิทยุ โทรทัศน์ มากกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า ส่วน มนต์ผกา เกียรติภักดิ์กุล (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทต่างๆ ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช พบว่า นักศึกษาที่สอบผ่านมีพฤติกรรมการใช้สื่อที่แตกต่างจากกลุ่มที่สอบไม่ผ่านคือ นักศึกษาที่สอบผ่าน อ่านเอกสารการสอน ทำแบบฝึกปฏิบัติ ทำแบบประเมินผลตนเองก่อนเรียน ทำการบันทึกสาระสำคัญ ทำกิจกรรมท้ายเรื่อง และทำแบบประเมินผลตนเองหลังเรียนมากกว่ากลุ่มนักศึกษาที่สอบไม่ผ่าน ดังนั้น การใช้สื่อการเรียนการสอนน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(11) การเข้ารับการสอนเสริม ในระบบการสอนทางไกลนี้นอกจากจะศึกษาจากสื่อประสม แล้วยังมีการเข้ารับการสอนเสริมจากศูนย์บริการการศึกษาจังหวัดที่ทางมหาวิทยาลัยจัดไว้ให้ด้วย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเข้ารับการสอนเสริมที่กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิด คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้แก่ งานวิจัยของ เฉลิมเผ่า อลละนัน (2525) ซึ่งศึกษาทัศนคติของอาจารย์และนักศึกษาคือโครงการอาจารย์สัญญาและความสัมพันธ์ผลทางการศึกษาพบว่า การใช้บริการในโครงการอาจารย์สัญญาของนักศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของสุมาลีชาญกาญจน์(2530) ซึ่งเปรียบเทียบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า

ประเภทการมาเรียนของนักศึกษา จำนวนครั้งในการฟังคำบรรยายมีความสัมพันธ์กับการสำเร็จ การศึกษาของนักศึกษา และงานวิจัยของ ทวี ทองสว่าง (2524) ซึ่งศึกษาอิทธิพลขององค์ประกอบ ที่มีต่อการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า การใช้เวลาในการฟังคำบรรยายมี อิทธิพลต่อผลการเรียนของนักศึกษา สำหรับงานวิจัยที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชนั้น มีงานวิจัยของ วาณิช มาลัย (2527) ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างภูมิหลัง ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร และวิธีการศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของ นักศึกษาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า วิธีเข้ารับการ สอนเสริมมี ผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น การเข้า รับการสอน เสริมน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของ หลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(12) การจดบันทึก การจดบันทึกเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่งสำหรับนักศึกษา ในระบบการศึกษาทางไกล เพราะนักศึกษาที่ศึกษาด้วยตนเองจากเอกสารการสอน จำเป็นต้อง จดบันทึกย่อเนื้อหาสาระที่ได้อ่านทำความเข้าใจมาเพื่อใช้ในการทบทวนก่อนสอบ และยังทำให้ จดจำเนื้อหาจากเอกสารได้ดียิ่งขึ้นด้วย สำหรับการจดบันทึกนี้ ทางมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้มีแบบฝึกปฏิบัติที่ใช้ประกอบการอ่านเอกสารการสอน ทำให้สะดวกในการบันทึก นอกจากนี้ การจดบันทึก จากการอ่านแล้วนักศึกษายังต้องศึกษาจากสื่ออื่นๆเช่นฟังเทปประกอบชุดวิชาฟัง รายการวิทยุ ชมรายการโทรทัศน์ และการเข้ารับการสอนเสริม ความสามารถในการ จดบันทึก จึงมีความจำเป็นต่อการศึกษาจากสื่อเสริมเหล่านี้ด้วย ดังนั้นการจดบันทึกน่าจะมีผลต่อการจำแนก นักศึกษาที่สำเร็จกับไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(13) ภาระการทำงาน ภาระการทำงานเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งสำหรับนักศึกษา ในระบบการศึกษาทางไกล เพราะนักศึกษาในระบบนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแล้ว การทำงาน ของนักศึกษา มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการศึกษา นักศึกษาที่ทำงานเต็มเวลาจะมีเวลาในการศึกษาน้อย นักศึกษาที่ทำงานไม่เต็มเวลาจะมีเวลาสำหรับศึกษาได้มากขึ้น และนักศึกษาที่ไม่ได้ทำงานเลยจะมี เวลาสำหรับการศึกษาได้เต็มที่ บุญศรี พรหมมาพันธุ์ และคณะ (2536) ได้วิเคราะห์สาเหตุการลา ออกจากกลางคันของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พบว่า สาเหตุหนึ่งของการลาออกกลาง คัน คือ ไม่มีเวลาศึกษาเพราะมีภาระงานมาก ดังนั้นการทำงานน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่ สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

(14) ความสัมพันธ์ของงานกับสาขาวิชาที่เรียน ความสัมพันธ์ของงานกับสาขาวิชาที่เรียน เป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล เนื่องจากนักศึกษาในระบบนี้ส่วนใหญ่ได้มีการทำงานแล้ว แต่การทำงานของนักศึกษานั้นมีหลายลักษณะบางคนได้ทำงานตามที่ใจได้มุ่งหวังไว้ แต่บางคนไม่ได้ทำงานตามสาขาที่ตนเองต้องการ ดังนั้นนักศึกษาที่มาเรียนในระบบนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่ต่างกันด้วย บางคนต้องการนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนางานที่ตนทำ แต่บางคนต้องการศึกษาหาความรู้ในสาขาที่ต่างจากงานที่ทำเพื่อเปลี่ยนงานใหม่ ดังนั้นความสัมพันธ์ของงานกับสาขาวิชาที่เรียนจึงน่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

นอกจากตัวแปรทั้ง 14 ตัวดังกล่าวแล้วนั้น ลักษณะของสาขาวิชาที่นักศึกษาเรียน ซึ่งมีธรรมชาติในการเรียนรู้แตกต่างกัน น่าจะมีผลต่อความสำเร็จในการเรียนแตกต่างกันด้วย ตลอดจนหลักสูตรที่นักศึกษาสมัครเข้าเรียนหลักสูตรแต่ละหลักสูตรรับผู้เรียนที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้น่าจะมีผลต่อการจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลด้วย

ดังนั้น จากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย ตลอดจนการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ดังกล่าว จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่าในระบบการศึกษาทางไกล ในระดับปริญญาตรีซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช นั้น ตัวแปรใดที่สามารถจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้ โดยพิจารณาศึกษาจำแนกตามศาสตร์ที่เป็นสาขาทางวิทยาศาสตร์กับสาขาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ตลอดจนจำแนกตามหลักสูตร 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาระบบการศึกษาทางไกลของประเทศไทย ตลอดจนหาแนวทางป้องกันและช่วยเหลือนักศึกษาที่ไม่ประสบผลสำเร็จให้สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ต่อไป ทั้งนี้เพื่อลดการสูญเสียงบประมาณของรัฐในการจัดการศึกษาทางไกล ซึ่งมีการลงทุนทางด้านเครือข่ายในการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ค่อนข้างสูง ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ อนาคตอันใกล้ก็จะนำเอาการสื่อสารผ่านดาวเทียมมาใช้ในระบบการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จกับไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรระดับปริญญาตรีในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตามลักษณะตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์ในข้อ 1 เฉพาะตัวแปรที่สามารถจัดกระทำได้

สมมติฐานของการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลของ แกรริสัน และ บายน์ตัน (Garrison and Bynton, 1987) แนวคิดด้านการศึกษาผู้ใหญ่ของ โนวล์ (Knowles, 1980) ทฤษฎีพลังงานสำรอง (Theory of Margin) ของแมคคอสกี (McClusky Cited by Merriam and Caffarella, 1991) การวิจัยที่วิเคราะห์สาเหตุของการออกกลางคันของ สวีต (Sweet: 1986) และคนอื่น ๆ ซึ่งจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในภาควรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน 14 ตัวแปร ได้แก่ อายุ พื้นฐานความรู้เดิม สภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะและวิธีการอ่าน การเตรียมตัวและการสอบ การวางแผนการเรียนรู้ จุดมุ่งหมายในการเรียน ความมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การใช้สื่อการเรียนการสอน การเข้ารับการสอนเสริม การจดบันทึก ภาระการทำงาน และความสัมพันธ์ของงานกับสาขาวิชาที่เรียน จะสามารถจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกลได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 10 สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักศึกษาอยู่ในภาคเรียนสุดท้ายของหลักสูตร ในปีการศึกษา 2537 ซึ่งมีทั้งหลักสูตร 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี

3. ตัวแปรที่ศึกษาเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา จำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ตัวแปรจำแนกกลุ่ม คือ ความสำเร็จในการเรียน 2 กลุ่ม ได้แก่ นักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกล

3.2 ตัวแปรที่ใช้ศึกษาที่คาดว่าสามารถจำแนกกลุ่มได้ ประกอบด้วย

- (1) อายุ
- (2) พื้นฐานความรู้เดิม
- (3) สภาพทางเศรษฐกิจ
- (4) ลักษณะและวิธีการอ่าน
- (5) การเตรียมตัวและการสอบ
- (6) การวางแผนการเรียน
- (7) จุดมุ่งหมายในการเรียน
- (8) ความมีวินัยในตนเอง
- (9) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- (10) การใช้สื่อการเรียนการสอน
- (11) การเข้ารับการสอนเสริม
- (12) การจดบันทึก
- (13) ภาระการทำงาน
- (14) ความสัมพันธ์ของงานกับสาขาวิชาที่เรียน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชให้บริการในเชิงปริมาณที่ไม่แตกต่างกันกับนักศึกษาทุกคนทั้งกลุ่มที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตร หมายถึง นักศึกษาที่สามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ในเวลา 2 ปี 3 ปี หรือ 4 ปี ตามหลักสูตร 2 ปี 3 ปี หรือ 4 ปี ตามลำดับ

นักศึกษาที่ไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตร หมายถึง นักศึกษาที่ไม่สามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชภายในเวลา 2 ปี 3 ปี หรือ 4 ปี ตามหลักสูตร 2 ปี 3 ปี หรือ 4 ปี ตามลำดับ

พื้นฐานความรู้เดิม หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้เรียนก่อนเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ต่อเดือนของผู้เรียน

ลักษณะและวิธีการอ่าน หมายถึง ลักษณะนิสัยในการอ่าน และวิธีการอ่านที่นักศึกษาใช้ในการอ่านเอกสารการสอน และเอกสารเสริม วัตถุประสงค์มาเป็นคะแนนจากแบบสำรวจลักษณะและวิธีการอ่าน

การเตรียมตัวและการสอบ หมายถึง การปฏิบัติของนักศึกษาในการวางแผนก่อนสอบ การทำข้อสอบ และทบทวนหลังการสอบ วัตถุประสงค์มาเป็นคะแนนจากแบบสำรวจการเตรียมตัวและการสอบ

การวางแผนการเรียน หมายถึง การกำหนดสิ่งที่จะปฏิบัติไว้ล่วงหน้า มีทั้งการวางแผนตลอดหลักสูตร การวางแผนในภาคเรียน และการทำตารางเวลา วัตถุประสงค์มาเป็นคะแนนจากแบบสำรวจการวางแผนการเรียน

จุดมุ่งหมายในการเรียน หมายถึง ระดับความมุ่งหวังที่นักศึกษาคาดหวังจากการเข้าศึกษาจนสำเร็จการศึกษา

ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ แม้จะมีอุปสรรคก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น วัตถุประสงค์เป็นคะแนนจากแบบวัดความมีวินัยในตนเอง

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่กระตุ้นให้มีความพยายามที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จบรรลุถึงเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งไว้ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือมีความหมายที่จะทำให้ดีกว่าบุคคลอื่นๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ วัตถุประสงค์เป็นคะแนนด้วยแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การใช้สื่อการเรียนการสอน หมายถึง ปริมาณการใช้สื่อและปริมาณสื่อทางไกลที่นักศึกษา ใช้ในการศึกษาค้นคว้าที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ คือ ศึกษาเอกสารการสอนและแบบฝึกปฏิบัติ ฟังเทปประกอบชุดวิชา ฟังรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากมุม มสธ.ของห้องสมุดประจำจังหวัด

การเข้ารับการสอนเสริม หมายถึง ความสม่ำเสมอที่นักศึกษาเข้ารับการสอนเสริมในรายวิชาต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยจัดบริการให้กับนักศึกษา ณ ศูนย์บริการการศึกษาจังหวัด

การจดบันทึก หมายถึง การบันทึกสรุปจากการอ่านเอกสารการสอน การบันทึกจากการเข้ารับการสอนเสริม การบันทึกจากสื่อเสริมอื่นๆ เช่น จากการฟังเทปประกอบชุดวิชา การฟังรายการวิทยุ และการชมรายการโทรทัศน์ วัตถุประสงค์เป็นคะแนนจากแบบสำรวจการจดบันทึก

ภาระการทำงาน หมายถึง การปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ผู้เรียนประกอบอาชีพซึ่งลักษณะการทำงานมีทั้งแบบเต็มเวลา ไม่เต็มเวลา หรือไม่ทำงานเลย

ความสัมพันธ์ของงานกับสาขาวิชาที่เรียน หมายถึง ลักษณะงานที่ผู้เรียนประกอบอาชีพมีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่ผู้เรียนกำลังศึกษาอยู่

สาขาวิชาที่เรียน หมายถึง สาขาวิชาที่นักศึกษาเรียนจำแนกเป็น สาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ และสาขาเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ ได้แก่ สาขาศึกษาศาสตร์ สาขาวิทยาการจัดการ

สาขานิติศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์ และ สาขานิเทศศาสตร์และสาขาศิลปศาสตร์ และสาขาวิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ คือ สาขาศิลปศาสตร์

ประสิทธิภาพการเรียน หมายถึง ความสามารถในการเรียนของนักศึกษาหลังจากใช้ชุดพัฒนา ฯ แล้ว นักศึกษาจะมีความสามารถทางการวางแผนการเรียน ลักษณะและวิธีการอ่าน การจดบันทึก การเตรียมตัวและการสอบ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือ ความมีวินัยในตนเอง สูงขึ้นก่อนการใช้ชุดพัฒนา ฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อค้นพบที่เป็นความรู้ในการพัฒนาชุดวิชา สื่อการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงตัวแปรที่จำแนกนักศึกษาที่สำเร็จและไม่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตรในระบบการศึกษาทางไกล
2. เป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในการกำหนดนโยบาย และพัฒนาระบบการเรียนการสอนทางไกล
3. เป็นแนวทางสำหรับนักศึกษาในการพัฒนาความสามารถด้านการเรียนในระบบการศึกษาทางไกล
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร ผู้สอน และหน่วยแนะแนวการศึกษา ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและเป็นแนวทางในการแนะแนวในการแก้ไขปัญหาการเรียนของนักศึกษา
5. ได้ข้อค้นพบที่เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยเกี่ยวกับ การเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลต่อไป